

VEDLEGG 1

Saksgang og spørsmål til intervju med R. Aasgaard om Kol 1,15.18

Saksgang Kol 1,15.18 - kronologisk gjennomgang

Førsteutkast bokmål:

Kol 1,15 BM1T	Han er den usynlige Guds bilde, hele skaperverkets førstefødte.
Kommentar	Eller: den førstefødte i hele skaperverket, eller som før.
Kol 1,18 BM1T	Han er opphavet, den førstefødte av de døde.

Hvilken forståelse av den greske teksten la du til grunn her?

Kommentar til førsteutkastet ved Gunnar Johnstad:

v. 15 gen. *pasæs ktiseås* kan være en gen. comparisonis – slik er den forstått i NO-78/85 – eller en tidsgenitiv. I slike tilfeller, hvor argumentene for den ene og annen løsning synes å være jevn gode, mener jeg vi skal holde på nåværende tolkning.

v. 18 Leser vi prep. *ek* og ikke bare partitiv gen., bør vel oversettelsen være ”fra de døde”.

Hva er din kommentar til Johnstads konsulentuttalelse? Sammenlikningsgenitiv eller tidsgenitiv. Hva tenker du om de to mulighetene som er skissert opp her?

Tror du det er rett at genitivsuttrykket ble forstått som en sammenlikningsgenitiv i NO78??

Hva mener du om dette?

Hva mener du om dette?

Nytt bokmålsutkast på grunnlag av konsulentuttalelser

Johnstads kommentarer gikk tilbake til Aasgaard, som med utgangspunkt i kommentarene fra konsulentene utarbeidet en ”iT 2. versjon”, slik en fysisk utskrift av utkastet forteller:¹

1 109/1.

1T-2.versjon på grunnlag av kommentuttalelser

NO 78/85 med endringer markert	52COLBIT	Kommentarer
COL 52col Norwegian (COL) TC23.02.00 Paulus' brev til kolosserne	COL 52col Norwegian (COL) RAA29.10.01 Paulus' brev til kolosserne	COL 52col Norwegian (COL) RAA29.10.01 Paulus' brev til kolosserne
	Paulus' brev til kolosserne	1

Kol 1,15 BM1T 2. versjon	Han er den usynlige Guds bilde, den førstefødte blant alt det skapte.	Kommenter endringen.
Kommentar	Eller: den førstefødte i hele skaperverket, eller som før (men dette er for ordrikt og tolkende).	
Kol 1,18 BM1T 2. versjon	Han er opphavet, den førstefødte av de døde.	Hva mener du med at den er for tolkende? Hvorfor mener du den er for tolkende.
Kommentar	av de døde, eller: fra de døde (jf. Gunnars kommentar)	

Øversettermøte

Versjon 1T 2. versjon ser ut til å ha blitt lagt frem for øversettergruppen 8-10. november 2001. Etter møtet ble teksten endret. Møtereferatet viser endringen:

- 1,15 Han som ble født før noe ble skapt. → Hva har skjedd her? Kompromiss?
- FOTNOTE: Både før i tid og framfor i rang.² → Hvorfor var det nødvendig å presisere dette i noten?

En kopi av Aasgaards utkast som ble brukt på møtet, med en kommentar til vers 15:³

Skapelse og forsoning ved Kristus

¹⁵ Han er den usynlige Guds bilde,
den førstefødte blant alt det skapte. → tilbake til NO.

Kommentaren "tilbake til NO" kan reflektere Johnstads ønske, som da ikke ble effektuert i Aasgaards nye 2T-versjon. Kommentaren til vers 18

2 Referat fra tekstmøte 08-10.11.Kol.doc

3 Boks 12/mappe 3.

viser at oversetteren, eller oversettergruppen, har sett på vers 18 som er parallelluttrykk til vers 15:⁴

Han er opphavet, den førstefødte av de døde,

↔ parallell til v 15!
Σ

Så du på uttrykket i v. 15 som praralleluttrykk? Og gjorde de andre det? I tilfelle, hvorfor behandlet man det så annerledes?

I etterkant av tekstmøtet (21.11.01) var Aasgaard ferdig med versjon 2T, som skulle videre til OU. I denne versjonen blir de aktuelle versene gjen-gitt slik:

Kol 1,15 BM2T	Han er den usynlige Guds bilde, den førstefødte, født før alt det skapte.
Kommentar	Eller:, eller som før (men dette er for ordrikt og tolkende). NOTE: at det i 'første-' kan ligge både tid (før) og rang (fremst).
Kol 1,18 BM2T	Han er opphavet, den førstefødte av de døde.
Kommentar	av de døde, eller: fra de døde (jf. Gunnars kommentar)

Hva skjedde med kommentaren "for ordrikt og tolkende"?

Og alternativet "den førstefødte i skaper-verket" er også tatt bort. Det betyr at både tekst og alternativet med en åpenhet i denne retningen er borte. Hvorfor tror du at dette skjedde?

Førsteutkastet til nynorsk (NN1T) var ferdig 12.12.01, og så slik ut:⁵

Kol 1,15 NN1T	Han er bilete av den usynlege Gud, den førstefødde framfor alt det skapte.
Kommentar	Alt: All skapningen Alt: Den eine som var fødd før noko vart skapt
Kol 1,18 NN1T	Han er opphavet, den førstefødde av dei døde.

Hvorfor vil man ikke ha en oversettelse med en åpenhet for en partitiv lesning?

Sagrustens tekst ble så sendt videre til teologisk hovedkonsulent, Gunnar Johnstad, som gjorde følgende bemerkninger til de aktuelle versene:

- v. 15 Når gen. *pasæs ktiseås* oppfattes som en gen. comparisonis, synes jeg kanskje teksten i NO -78/85 kan beholdes - 'framfor' er kanskje noe upresist.
- v. 18 *ek tån nekrån*: vel = "frå dei døde".

Med utgangspunkt i denne responsen lagde Sagrusten versjon 2T. Her har Sagrusten tatt hensyn til begge kommentarene fra Johnstad:⁶

4 Boks 12/mappe 3.

5 109/2.

6 109/2.

Kol 1,15 NN2T	Han er bilete av den usynlege Gud, den førstefødde som står over alt det skapte.
Kommentar	Alt: All skapningens førstefødde Alt: Den eine som var fødd før noko vart skapt
Kol 1,18 NN2T	Han er opphavet, den førstefødde frå dei døde.

OU-møtet 11-12.03.02

Som forberedelse til OU-møtet, ble det sendt ut et notat av Hans Johan Sagrusten, kalt “Viktige val i Efesar- og Kolossarbrevet”.⁷ I notatet anførte Sagrusten følgende:⁸

Viktige val i Efesar- og Kolossarbrevet

av Hans Johan Sagrusten

Dette notatet gjev ei oversikt over ein del vers i Efesar- og Kolossarbrevet som OU bør sjå særskilt nøye på. Det kan vera vers der det er vanskeleg å velja mellom to ulike tolkingar, vers der valet av omsetjing får konsekvensar for andre tekster, eller vers som er så kjende at det kan vera vanskeleg å endre på dei. Oversikta er sjølvstøtt ikkje fullstendig, sidan alle endringar i bibelteksta er viktige. Nynorsk står alle stader før skråstreken, bokmål etter.

Om vers 15 kommenterer han:

Hva tenker du om sammenhengen mellom den ordrette oversettelsen og de påfølgende (meningsfulle) preposisjonene?

Hvorfor er preposisjonene “av” og “blant” borte, samt “i” [hele skaperverket?]

Kol 1,15:

NO: ”den fyrstefødde som står *over* alt det skapte / den førstefødde, som står *over*...”

Rev: ”(tidlegare versjon nn:) *framfor* alt det skapte / den førstefødde, født *før* alt det skapte”

Den greske genitiven *prätotokos pasæs ktiseås* er ordrett omsett *heile/all skapningens førstefødde*. Korleis denne skal løysast opp med ein meiningsfull preposisjon på norsk, er spørsmålet. *Framfor, over, før* er tre forslag.

Når det gjaldt selve behandlingen i OU, heter det i møtereferatet at “OU fikk behandlet teksten til og med kap. 2.”⁹ I vedtaket heter det at:

OU godkjenner det fremlagte forslag til revidert tekst av Paulus’ brev til kolosserne, bokmål og Paulus’ brev til kolossarane, nynorsk – til og

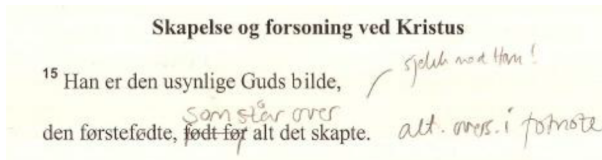
⁷ Dette kommer frem i OU-innkallingen.

⁸ 119/1-1.

⁹ SakOU11/2002.

med kap. 2 – med de merknader som er fremkommet i møtet. OU avventer bearbejdede 3. utkast fra oversettergruppen til ny behandling.¹⁰

Merknadene som “er fremkommet i møtet” førte til en endring i bokmålsteksten førte til at man endret vers 15 tilbake til løsningen i NO78/85 (og 2TNN). Bildet nedenfor viser et kommentert bokmålsutkast som var til bruk av referenten under OU-møtet.¹¹

Dette er også ført inn som vedtak i OU-referatet om bokmålsversjonen:

1,15 ..den førstefødte, som står over alt det skapte.

+ alternativ oversettelse i FOTNOTE.¹²

Hva tenker du om at OU gikk tilbake til løsningen fra NO78?

Dette gjorde nå bokmålsversjonen identisk med nynorskversjonen i vers 15.

Når det gjaldt vers 18, ble bokmålsversjonen stående, mens nynorskversjonens “frå dei døde” ble rettet til den tidligere partitive løsningen: “1,18 ..den førstefødde av dei døde, ..”¹³

Etter endringen i OU-møtet ble Kol 1,15.18 stående urørt helt frem til sluttredaksjonen. Kolosserbrevet ble foreløpig godkjent av styret 02.04.03, og ble prøvepublisert i NTR 3.¹⁴

Endring i sluttredaksjonen

I sluttredaksjonen leste den skjønnlitterære forfatteren Paal-Helge Haugen gjennom alle utkastene av Det nye testamente. Haugens satt med ekesagetisk litteratur og et bibelprogram som gjorde at han kunne følge kildetekstens syntaks, selv om han selv ikke var greskkyndig. I mars-april

¹⁰ SakOU11/2002.

¹¹ 109/1.

¹² SakOU11/2002.

¹³ SakOU11/2002.

¹⁴ Det Norske Bibelselskap, *NTR - Det nye testamente revidert : Matteusevangeliet, Efeserbrevet, Kolosserbrevet* (vol. 3; Oslo: Det Norske Bibelselskap, 2004),

2004 kommenterte Haugen Kolosserbrevet. Her fanger han opp en interessant bemerkning til vers 15. Haugens bemerkninger ble gjennomgått av Hans-Olav Mørk og Hans Johan Sagrusten 16.11.04. Her markerte pluss- eller minustegn, avhengig av om de mente hans kommentar skulle følges opp:-

KOMMENTERT AV PAAL-HELGE HAUGEN

MARS- APRIL 2004

COL 52col Norwegian (COL)
52COLN5T
HJS, 26.02.2002
Rettingar frå OU førde inn, HOM 16.12.02.
Red.gruppe 27-28.01.03, IEG
Rettingar førde inn etter OU-møte 10-11.02.03 IEG
Retta av HK og HOM etter OU-møte 07 03 02
Tekst til styret

HJS + HOM 16/11-04

2. Skaping og forsoning ved Kristus

3 ¹⁵ Han er bildet av den usynlege Gud,
den førstefødde som står over alt det skapte.

2 ¹⁶ For i han vart alt skapt,
i himmelen og på jorda,

strykast -
hebre ntau

(+) ian i riket
til sonen,
som han
elskar. "

Shal det ikkje rett og
stett vere "den
førstefødde i
skaparverket" ?
(+ (sk. grunnstenen)

Hva tenker du om at OU gikk tilbake til løsningen fra NO78?

Den skriftlige begrunnelsen for styret

En tilsynelatende begrunnelse for endringen finnes i protokollen for Bibelselskapets styremøte 31.03.05:¹⁵

6T: Han er den usynlige Guds bilde,

den førstefødte, som står over alt det skapte.

Ny tekst: Han er den usynlige Guds bilde,

den førstefødte –før alt det skapte.

- Hvorfor *før*?

Temporær genitiv viser til et tidligere stadium i hendelsesforløpet, **og før tolkes** som mest sannsynlige tolkning.

Kan du kommentere
begrunnelsen. Før
= mest sannsynlige
tolkning?

Endelig tekst NTo5:

Kol 1,15: Han er den usynlige Guds bilde, den førstefødte før alt det skapte.

Kol 1,18: Han er hodet for kroppen, som er kirken. Han er opphavet, den førstefødte av de døde, så han i ett og alt kan være den fremste.

Andre spørsmål:

- Konkordant oversettelse? Hvordan mener du dette er fulgt opp her?
- Hva tenker du om at den norske oversettelsen velger en oversettelse av Kol 1,15 som omtrent ingen annen oversettelse har?
- Hvorfor er den partitive lesningen utelatt i alle ledd, utenom ved dine første to utkast?
  - o Mener du man har latt seg styre av virkningshistorien her?
  - o Hva står på spill i oversettelsen av denne teksten? Hva var utfordringen?